

Alina KOZARKIEWICZ

KSZTAŁCENIE W ZAKRESIE STANDARDÓW METODYCZNYCH NA STUDIACH PODYPLOMOWYCH Z ZARZĄDZANIA PROJEKTAMI – UWARUNKOWANIA WYBORÓW Z PERSPEKTYWY ORGANIZATORÓW STUDIÓW I SŁUCHACZY

EDUCATION IN PROJECT MANAGEMENT STANDARDS IN POST-DIPLOMA STUDIES – CONTINGENCIES OF CHOICES FROM THE PERSPECTIVE OF ORGANIZERS AND STUDENTS

Katedra Zarządzania Organizacjami, Kadrami i Prawa Gospodarczego, AGH Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie, ul. Gramatyka 10, 30-067 Kraków, e-mail: akozarki@zarz.agh.edu.pl

Summary. The aim of this paper is to identify the key factors influencing decisions concerning instruction in the field of project management standards in post-diploma programs. The paper contains the brief introduction into the issues of project management methodologies, and next it presents the results of own research. In the first part of the research, on the basis of gathered materials, the questions are aimed at the determination of contingences of the decision made by studies' organizers. Such factors as the offer of professional organizations and training firms, as well as students' expectations and numerous competitors, are pointed out. In the next part of the research, on the basis of survey conducted among post-diploma students, the most important internal and external factors influencing their decisions about additional involvement in certification are recognized. As research results shows, such factors as search for legitimacy and intrinsic motivation, are important. Less significant are expectations of others, such as superiors.

Słowa kluczowe: zarządzanie projektami, edukacja, standaryzacja, certyfikacja.

Key words: project management, education, standardization, certification.

WSTĘP

Zarządzanie projektami stało się w ostatnich latach w Polsce ważnym tematem zarówno badań naukowych, jak i dydaktyki akademickiej. Edukacji na studiach pierwszego i drugiego stopnia towarzyszy duże zainteresowanie kształceniem podyplomowym, a studia podyplomowe z zakresu zarządzania projektami oferowane są przez uczelnie państwowe i prywatne, szkoły o profilu ekonomicznym, technicznym, a nawet rolniczym lub pedagogicznym. Jest to bardzo uniwersalny obszar kształcenia, ale, jak się okazuje, również ogromnie konkurencyjny.

Jedną z cech wiedzy o zarządzaniu projektami jest jej standaryzacja. W tej sferze zarządzania wyraźnie dominuje przekonanie o konieczności poszukiwania jednoznacznych rozwiązań w postaci najlepszych praktyk, metodyk zarządzania projektami, standardów kompetencji osób kierujących projektami czy wreszcie aplikacji specjalnych systemów IT wspomagających zarządzanie projektami, najlepiej odpowiadających potrzebom konkretnych metodyk (Crawford 2004). Problematyka metodyk, czyli standardów metodycznych, należy do ważnych tematów w programach studiów podyplomowych, a osoby odpowiedzialne za te

studia muszą podejmować decyzje dotyczące sposobu kształcenia w zakresie metodyk, oferując ich przegląd, koncentrując się na wybranej metodyce lub łącząc oba rozwiązania i oferując dodatkowe, często też dodatkowo płatne zajęcia mające na celu pozyskanie wiedzy o konkretnej metodyce zarządzania projektami, kończące się egzaminem certyfikującym.

Celem tego opracowania jest analiza i identyfikacja czynników, które wpływają na decyzje o kształceniu w zakresie standardów metodycznych na studiach podyplomowych. Praca zawiera syntetyczne wprowadzenie do problematyki metodyk zarządzania projektami, a następnie prezentuje wyniki badań własnych. W pierwszej części tych badań poszukiwano czynników, które wpływają na decyzje organizatorów studiów podyplomowych, próbowano określić, jakie czynniki wewnętrzne (np. zasoby) i zewnętrzne (np. oczekiwania słuchaczy) są uwzględniane przy formułowaniu programu studiów. W drugiej części badań pytania badawcze dotyczyły słuchaczy studiów podyplomowych: Jakie czynniki wewnętrzne (np. podejmowanie wyzwań) i zewnętrzne są istotne przy wyborze programu studiów umożliwiającego dodatkowe przygotowanie do egzaminu certyfikującego?

W badaniach wykorzystano różne metody badawcze, w tym badania materiałów zastanych i analizę wyników ankiet przeprowadzonych wśród słuchaczy studiów podyplomowych. Chociaż badania prezentowane w pracy mają wiele ograniczeń, to wydaje się, że mogą stanowić ważne źródło informacji dla wszystkich zainteresowanych doskonaleniem kształcenia na studiach podyplomowych z zakresu zarządzania projektami.

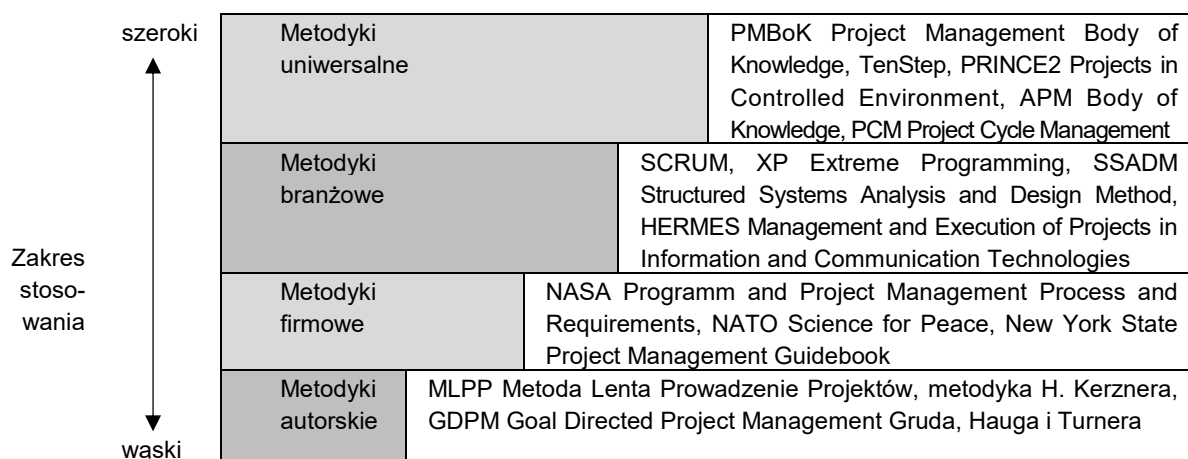
PROCESY STANDARYZACJI WE WSPÓŁCZESNYM ZARZĄDZANIU PROJEKTAMI

Widoczny w ostatnich latach rozwój wiedzy o zarządzaniu projektami w dużym stopniu jest kształtowany przez procesy instytucjonalne, związane nie tylko z tworzeniem wiedzy, ale również z jej transferem, standaryzacją czy legitymizacją (Blomquist i Söderholm 2002; Kozarkiewicz 2015). W tym procesie ważną rolę pełnią uczelnie wyższe. Są one ważną instytucją tworzącą wiedzę o zarządzaniu projektami poprzez prowadzenie badań naukowych, a także ośrodkiem jej upowszechniania i transferu w ramach działalności edukacyjnej. W Polsce uczelnie wyższe prowadzą kształcenie w zakresie zarządzania projektami na studiach zarówno licencjackich (inżynierskich) i magisterskich, jak i na licznych studiach podyplomowych.

Jednym z problemów organizatorów studiów podyplomowych jest standaryzacja wiedzy o zarządzaniu projektami. Wydaje się wręcz, że zarządzanie projektami jest jednym z obszarów – podobnie jak np. zarządzanie jakością – który w naukach o zarządzaniu w ogromnym stopniu podlega procesom standaryzacji (Bredillet 2003; Hodgson i Cicmil 2006; Hällgren i in. 2012). Standardy metodyczne, takie jak metodyka PRINCE2, są często wręcz utożsamiane z zarządzaniem projektami; w artykułach popularnonaukowych skierowanych do praktyków lub w dyskusjach ze studentami studiów podyplomowych często przewijają się wątki dotyczące braku możliwości zarządzania projektem bez znajomości konkretnej metodyki.

Metodykę zarządzania projektami można zdefiniować jako logiczny i spójny zestaw szczegółowych zaleceń dotyczących sposobu postępowania przy zarządzaniu całym projektem, prowadzących do uzyskania zamierzonego rezultatu (Nowoczesne zarządzanie... 2013). Inaczej mówi się, że metodyki zarządzania projektami są to kompleksowe, szczegółowe metody zarządzania projektami. Określają one zestaw technik możliwych do zastosowania w trakcie realizacji poszczególnych faz, etapów, czynności realizacji projektów (Metodyki zarządzania... 2011).

Obecnie w literaturze światowej¹ prezentuje się wiele standardów metodycznych zarządzania projektami. Metodyki te różnią się przede wszystkim pod względem zakresu stosowania i możliwości uwzględniania specyfiki projektu. Metodyki uniwersalne mają najszerszy zakres stosowania; są opracowywane z myślą o aplikacji w różnych dziedzinach i działalnościach, a twórcami tych metodyk są najczęściej organizacje profesjonalne (np. PMI) lub fundacje. Metodyki branżowe, z oczywistych względów, są dostosowane do cech charakterystycznych branży, a metodyki firmowe – do określonych organizacji, takich jak NATO lub NASA. Na rycinie 1 przedstawiono metodyki zarządzania projektami z uwzględnieniem zakresu aplikacji.

Ryc. 1. Zakresy i przykłady metodyk zarządzania projektami
Źródło: opracowano na podstawie: Metodyki zarządzania... (2011).

Często wskazuje się na fakt, że podstawową przyczyną rozwoju standardów metodycznych jest bardzo dynamiczny rozwój zarządzania projektami, bardzo duży wzrost zarówno liczby, jak i skali realizowanych projektów (Kozarkiewicz 2012; Nowoczesne zarządzanie... 2013). Spowodowało to ogromne zapotrzebowanie na zapewniające sukces metody zarządzania wspierające realizację projektów. Poszukiwanie najlepszych praktyk, sprawdzonych narzędzi oraz podejść do kierowania ludźmi powoduje ujednocianie metod. Ich standaryzacja ma się przyczyniać do zapewnienia sprawnego i efektywnego realizowania projektów, właściwego nadzoru, poprawy jakości pracy zespołów projektowych i ich wyników (Nowoczesne zarządzanie... 2013).

Standardy metodyczne nie są jedynym przejawem instytucjonalnych procesów standaryzacji. Obecnie procesy te dotyczą również kompetencji wymaganych od osób, które pełnią lub zamierzają pełnić funkcje kierowników projektów. Do najpopularniejszych standardów należą Project Manager Competency Development Framework, opracowany przez PMI, oraz IPMA Competence Baseline. W rezultacie powstały także systemy certyfikacji kwalifikacji w obszarze zarządzania projektami – formalne metody ich oceny oraz potwierdzania.

¹Więcej informacji o metodykach zarządzania projektami można znaleźć np. w pracach: Crawford (2004), Koszłajda (2011), Metodyki zarządzania projektami (2011), Nowoczesne zarządzanie projektami (2013).

Rozwój standardów metodycznych zarządzania projektami, standaryzacja kompetencji kierowników projektów, certyfikacja w zakresie znajomości wybranych metodyk lub w zakresie poziomu nabytych kompetencji mają ogromne znaczenie w przypadku współczesnych programów kształcenia menedżerów projektów. W dużym stopniu dotyczy to studiów podyplomowych oferowanych przez uczelnie wyższe. Programy studiów muszą zapewnić słuchaczom ogólną wiedzę o standardach metodycznych, pozwolić na uzyskanie kompetencji w zakresie zarządzania projektami, a także sprostać oczekiwaniom uczestników przekonanych o ważności wybranych rozwiązań, przygotować studentów do egzaminów certyfikujących lub wręcz stworzyć możliwość przystąpienia do określonego egzaminu certyfikującego.

STANDARDY WIEDZY O ZARZĄDZANIU PROJEKTAMI W PROGRAMACH STUDIÓW PODYPLOMOWYCH

Istnieje wiele czynników wpływających na dobór standardów metodycznych i systemów certyfikacji w ramach oferty przygotowywanej dla słuchaczy studiów podyplomowych. Organizatorzy studiów muszą sprostać zarówno oczekiwaniom kandydatów, jak i wymaganiom organizacji odpowiedzialnych za poszczególne metodyki i systemy certyfikacji. Z jednej strony, dobrym rozwiązaniem wydaje się zaprezentowanie słuchaczom wielu standardów metodycznych i potraktowanie ich w sposób, który można by określić jako równorzędny, co pozwala obiektywnie poznać zakres aplikacji, metod i technik, możliwości skalowania, dostosowania do przedsiębiorstwa lub rodzaju działań. Z drugiej strony, koncentracja na zaleceniach określonej metodyki oznacza skierowanie oferty do osób, które – oprócz chęci uzyskania świadectwa studiów podyplomowych wystawianego przez uczelnię wyższą – są zainteresowane pozyskaniem formalnych certyfikatów kwalifikacji oferowanych przez organizacje profesjonalne lub inne organizacje międzynarodowe, rozpoznawalne na świecie. Globalny rynek pracy skłania wielu polskich studentów i pracowników do ubiegania się o takie potwierdzenia nabywanych kwalifikacji zawodowych.

BADANIE UWARUNKOWAŃ WYBORÓW ORGANIZATORÓW STUDIÓW PODYPLOMOWYCH

MATERIAŁ I METODY

Zaprezentowane podejścia do kształcenia w zakresie standardów metodycznych wydają się atrakcyjne oraz uzasadnione zarówno pod względem organizacyjnym, jak i ekonomicznym. Jakie rozwiązania są zatem preferowane przez uczelnie oferujące studia podyplomowe z zakresu zarządzania projektami? Jakie czynniki decydują o wyborze określonego podejścia do kształcenia w zakresie metodyk? Odpowiedzi na tak postawione pytania badawcze poszukiwano, wykorzystując tzw. metody korpusowe, analizując materiały (Łuczewski i Bednarz-Łuczewska 2012) w postaci dostępnych ulotek reklamowych oraz badając zawartość informacyjną stron internetowych poszczególnych studiów podyplomowych oraz stron organizacji certyfikujących i firm szkoleniowych oferujących przygotowanie do certyfikacji. Badania o takim charakterze przeprowadzono w sierpniu 2015 r.

Pierwszą z badanych organizacji certyfikujących w zakresie zarządzania projektami była IPMA Polska (International Project Management Association Polska)². Certyfikacja IPMA jest przeprowadzana na czterech poziomach oznaczanych literami A, B, C i D, a ocena kandydata obejmuje trzy zasadnicze obszary kompetencji: behawioralne, techniczne oraz kontekstualne. Jak wynika z oficjalnie publikowanych informacji, IPMA Polska promuje też zarządzanie projektami poprzez współpracę z uczelniami wyższymi w całym kraju. Organizacja ta oferuje uczelniom objęcie patronatu nad studiami podyplomowymi, co ma potwierdzać zgodność ich programu z wymaganiami międzynarodowej certyfikacji IPMA na poziomie D. Oznacza to, że po ukończeniu studiów podyplomowych słuchacze powinni być przygotowani do egzaminu certyfikacyjnego IPMA stanowiącego niezależne potwierdzenie kompetencji, uznawane na całym świecie. Co więcej, w zależności od doświadczenia oraz poziomu wiedzy, uczestnicy studiów podyplomowych mogą także starać się o uzyskanie wyższego certyfikatu IPMA.

Zgodnie z informacjami dostępnymi na stronie internetowej organizacja IPMA Polska objęła patronatem studia podyplomowe na kilkunastu polskich uczelniach³. Jak wynika z prezentowanych danych, patronat ten dotyczy zarówno szkół państwowych, jak i prywatnych – zarówno uczelni ekonomicznych, jak i technicznych. Chociaż dane prezentowane na stronie organizacji nie muszą być aktualne, to wydaje się, że można stwierdzić, że IPMA Polska jest nastawiona na współpracę z uczelniami wyższymi, a także traktuje studia podyplomowe jako platformę swojego rozwoju.

Zupełnie inaczej wygląda sytuacja w przypadku wiodącej na świecie organizacji profesjonalnej, jaką jest PMI (Project Management Institute)⁴. Certyfikacja z obszaru zarządzania projektami prowadzona przez tę organizację jest uznawana przez pracodawców i klientów na całym świecie. Obejmuje m.in. certyfikaty: CAPM Certified Associate in Project Management, PMP Project Management Professional, PgMP Program Management Professional, PMI Agile Certified Professional.

Analizując informacje dostępne na stronach internetowych polskiego oddziału PMI Poland Chapter, można zauważyć, że studia podyplomowe z zakresu zarządzania projektami nie są na tych stronach prezentowane. Jest wprawdzie podawana informacja o studiach „Zarządzanie projektami informatycznymi”, które organizuje AGH w Krakowie, ale można jedynie domniemywać o ich zgodności ze standardami PMI.

Jedną z przyczyn braku zainteresowania PMI współpracą z polskimi uczelniami, dotyczącą kształtowania programów lub dodatkowej certyfikacji, może być fakt, że jest to organizacja akredytująca organizacje szkoleniowe, a akredytacja taka jest – z oczywistych względów –

²IPMA Polska jest to organizacja, która istnieje od 1999 r.; jest częścią międzynarodowej organizacji non-profit – International Project Management Association, oferuje certyfikację, organizuje konferencje, seminaria, warsztaty, szkolenia, a także wydaje publikacje poświęcone zarządzaniu projektami. Więcej informacji na stronie <http://www.ipma.pl/ipma-polska/stowarzyszenie>.

³Były to następujące uczelnie: Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu, Politechnika Gdańska – Wydział Zarządzania i Ekonomii, Politechnika Śląska – Wydział Organizacji i Zarządzania, Uniwersytet Gdański, Wyższa Szkoła Bankowa w Gdańsku, Wyższa Szkoła Bankowa w Toruniu, Poznaniu, Chorzowie i we Wrocławiu, Wyższa Szkoła Europejska im. Ks. Józefa Tischnera w Krakowie, Wyższa Szkoła Handlowa we Wrocławiu, Uniwersytet Szczeciński – Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania oraz Wydział Zarządzania i Ekonomiki Usług, a także Politechnika Wrocławska.

⁴PMI jest największą organizacją profesjonalną na świecie, zajmującą się wspieraniem rozwoju zarządzania projektami; zrzesza ponad 450 000 ekspertów i entuzjastów zarządzania projektami w 86 krajach. W Polsce od 2003 r. istnieje oddział tej organizacji PMI Poland Chapter, <http://pmi.org.pl/index.php/pmi-pc/o-nas>.

bardzo kosztownym przedsięwzięciem, na które nie stać polskich organizatorów. Należy jednak podkreślić, że Międzynarodowe Studia Podyplomowe „Zarządzanie projektami”, organizowane przez UE w Katowicach we współpracy z siecią państwowych uniwersytetów prowincji Quebec w Kanadzie, oferują w Polsce program studiów (w języku angielskim) akredytowany przez PMI. Ważnym czynnikiem jest przy tym zaangażowanie zagranicznego partnera studiów, który posiada wspomnianą akredytację. Wydaje się, że należy również podkreślić fakt, że PMI Poland Chapter jest organizacją wspieraną przez duże firmy doradczo-szkoleniowe, takie jak Whitecom Project Experience (złoty sponsor) i EY (srebrny sponsor). W takim wypadku kształcenie przez uczelnie wyższe jest działalnością konkurencyjną w stosunku do komercyjnej działalności głównych sponsorów.

Kolejny analizowany system certyfikacji dotyczy metodyki PRINCE2. Metodyka ta jest standardem zarządzania projektami w Wielkiej Brytanii, ale obecnie stała się ważnym standardem międzynarodowym i jest praktykowana na całym świecie. Certyfikacja kwalifikacji w zakresie tego standardu metodycznego jest oferowana przez APMG International poprzez sieć międzynarodowych certyfikowanych firm szkoleniowych i trenerów. Oferowane są trzy zasadnicze poziomy certyfikacji: PRINCE2 Foundation (podstawy metodyki i terminologia PRINCE2), PRINCE2 Practitioner oraz PRINCE2 Professional. Jak wykazuje analiza, certyfikacja w ramach studiów podyplomowych jest prowadzona przez firmy szkoleniowe akredytowane. Firmy te chętnie podejmują współpracę z uczelniami wyższymi, oferując w ramach programu studiów zajęcia przygotowujące do egzaminów certyfikujących, a czasami również przeprowadzając egzaminy. W ramach programów studiów podyplomowych Politechnika Łódzka oferuje przygotowanie do egzaminu oraz egzamin na poziomie PRINCE2 Foundations (brak informacji o partnerach), Politechnika Warszawska – przygotowanie na poziomach Foundation oraz Practitioner (partner to firma Inprogress), Wydział Zarządzania AGH w Krakowie oraz Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie – przygotowanie do egzaminu PRINCE2 Foundation (partner to Grupa PM), Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu – przygotowanie do egzaminów PRINCE2 (partner firma OMEC). W przypadku studiów podyplomowych z zakresu zarządzania projektami oferowanych przez SGH w Warszawie, według opublikowanych informacji, przygotowanie do egzaminu nie wchodzi w zakres programu studiów, ale dla absolwentów przygotowano specjalną ofertę cenową dotyczącą takiej certyfikacji.

WYNIKI I DYSKUSJA

Wyniki analizy informacji, udostępnianych przez organizatorów studiów podyplomowych z zakresu zarządzania projektami, wskazują, że wszystkie programy studiów zawierają moduły prezentujące problematykę standardów metodycznych. Niektóre programy dodatkowo traktują jedną wybraną metodykę (IPMA lub PRINCE2) jako wiodącą, a ponadto uwzględniają możliwość przygotowania słuchaczy do egzaminów certyfikujących na wybranych poziomach.

Wydaje się, że o takim podejściu do kształtowania programów i o uwzględnianiu w nich problematyki standardów metodycznych decydują następujące czynniki:

- oferta organizacji profesjonalnych dotycząca możliwości pozyskania patronatu lub akredytacji;
- szerokie, elastyczne oferty firm szkoleniowych, które są zainteresowane współpracą z uczelniami wyższymi ze względów komercyjnych oraz wizerunkowych;

- brak odpowiedniej liczby pracowników na uczelni o odpowiednim przygotowaniu merytorycznym i dydaktycznym z zakresu standardów metodycznych; wspieranie się praktykami i szkoleniowcami, zwolennikami wybranych standardów metodycznych zarządzania projektami;
- przekonania organizatorów studiów podyplomowych dotyczące oczekiwań uczestników odnoszących się do walorów praktycznych oferowanych zajęć – kształcenie w zakresie określonego standardu metodycznego może w tym kontekście wskazywać na odejście od omawiania teorii zarządzania projektami na rzecz prezentacji najlepszych praktyk;
- wyrażane przez uczestników oczekiwanie potwierdzenia kwalifikacji w postaci rozpoznawalnych na całym świecie certyfikatów;
- liczna konkurencja, bardzo bogata oferta szkół publicznych, prywatnych, różnych wydziałów tej samej uczelni, a nawet różnych kierunków w ramach tego samego wydziału, co powoduje poszukiwanie sposobu na zróżnicowanie oferty w odniesieniu do konkurencji.

Podsumowując, należy podkreślić, że na kształt programu studiów podyplomowych i miejsce, jakie zajmują w nim metodyki zarządzania projektami, w znacznym stopniu wpływają kluczowi interesariusze zewnętrzni: kandydaci, konkurenci, organizacje profesjonalne oraz firmy doradczo-szkoleniowe.

BADANIE UWARUNKOWAŃ WYBORÓW SŁUCHACZY STUDIÓW PODYPLOMOWYCH

MATERIAŁ I METODY

Nieco inaczej problematyka wyboru studiów, których program jest nastawiony na określoną metodykę zarządzania projektami i stwarza możliwość uzyskania dodatkowego certyfikatu, wygląda z perspektywy słuchacza studiów podyplomowych. Oznacza bowiem poniesienie dodatkowego wysiłku, w tym finansowego, związanego z udziałem w takich studiach. Identyfikacja czynników, które decydują o takim dodatkowym wysiłku i decyzjach dotyczących uzupełnienia kwalifikacji o dodatkowy certyfikat, stała się inspiracją do przygotowania i przeprowadzenia badań ankietowych wśród studentów studiów podyplomowych „Zarządzanie projektami” prowadzonych na Wydziale Zarządzania AGH w Krakowie. W ramach programu tych studiów podyplomowych studenci mają możliwość wyboru specjalności metodyka PRINCE2, która przygotowuje do egzaminu certyfikującego na poziomie PRINCE2 Foundation. Zakres zajęć jest zgodny z wymaganiami egzaminacyjnymi. Egzamin jako taki studenci zdają (lub nie) poza programem studiów – w zależności od własnych możliwości finansowych i oczekiwań. Jak pokazuje praktyka, rezygnacja z egzaminu jest rzadkim przypadkiem.

Specjalność metodyka PRINCE2 jest elementem programu studiów od 2011 r.; zajęcia prowadzone są przez akredytowanych trenerów z firmy, która jest partnerem studiów, tzn. Grupy PM. Firma ta, jako afiliowana organizacja treningowa (Contracted Affiliate Organization – CAO) PRINCE2, prowadzi zajęcia dydaktyczne oraz zapewnia uczestnikom możliwość przystąpienia do egzaminu certyfikującego na poziomie PRINCE2 Foundation.

Badania empiryczne, dotyczące czynników, które powodują, że słuchacze studiów podyplomowych decydują się dodatkowo na wybór płatnej specjalności, a następnie na egzamin PRINCE2 Foundation, zostały przeprowadzone w postaci ankiety internetowej wiosną 2015 r. Ankiety skierowano do wszystkich absolwentów wybranej specjalności. Uzyskano 42 wypełnione ankiety, co stanowiło bardzo wysoki zwrot (52%). Celem badań

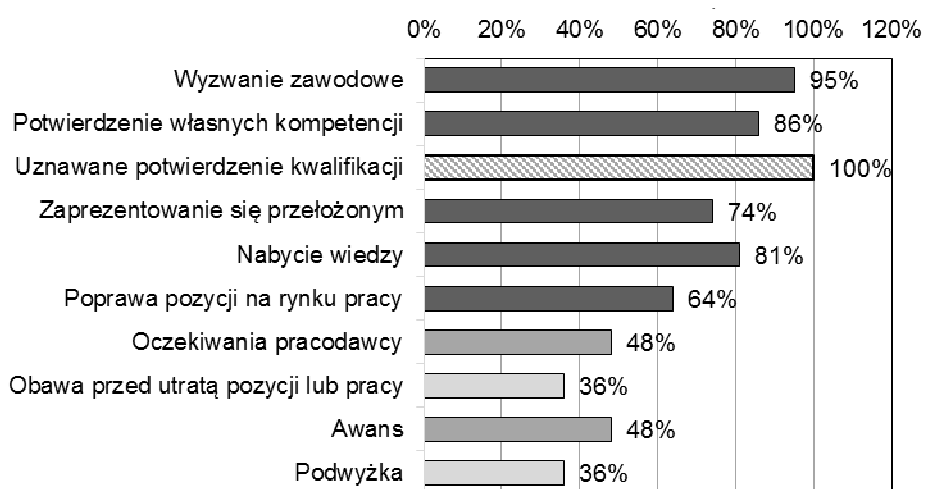
ankietowych było zidentyfikowanie głównych powodów, dla których studenci tych studiów wybierają wspomnianą specjalność, jakie są główne czynniki motywujące do podjęcia dodatkowych wysiłków i na ile jest to wewnętrzna indywidualna potrzeba studenta, a na ile o wyborze decydują czynniki zewnętrzne, związane np. z oczekiwaniami pracodawców. W ankiecie wskazano 10 potencjalnych czynników:

- 1) podjęcie wyzwania związanego z podniesieniem kwalifikacji zawodowych, chęć sprawdzenia się;
- 2) potwierdzenie – nie tylko formalne, ale również nieformalne – posiadania określonych kompetencji w zakresie zarządzania projektami;
- 3) uzyskanie potwierdzenia kwalifikacji, które jest uznawane nie tylko w Polsce, ale i za granicą;
- 4) przekonanie przełożonych o możliwości pełnienia funkcji (zadań) menedżera projektów w swojej organizacji;
- 5) rozszerzenie wiedzy o zarządzaniu projektami;
- 6) poprawa pozycji na rynku pracy;
- 7) spełnienie oczekiwań pracodawcy dotyczących znajomości określonej metodyki zarządzania projektami;
- 8) obawa przed obniżeniem pozycji lub utraty pracy, związana z podnoszeniem kwalifikacji przez współpracowników;
- 9) zapewnienie możliwości awansu;
- 10) oczekiwania dotyczące podwyższenia wynagrodzenia.

W ankiecie zastosowano również tzw. pytanie otwarte, pozostawiając możliwość wskazania innego, dodatkowego, czynnika niewymienionego na liście.

WYNIKI I DYSKUSJA

Wyniki badań i znaczenie poszczególnych czynników przedstawiono na ryc. 2.

Ryc. 2. Wyniki badań ankietowych przeprowadzonych wśród słuchaczy specjalności metodyka PRINCE2

Jak wynika z ryc. 2, najważniejszym czynnikiem wyboru dodatkowo płatnej specjalności jest uzyskanie formalnego, uznanego na świecie, potwierdzenia posiadanych kwalifikacji w zakresie zarządzania projektami, a więc legitymizacja posiadanej wiedzy. Bardzo ważne okazało się również stawianie sobie wyzwań (95%), co wskazuje na bardzo silną wewnętrzną motywację do „podnoszenia poprzeczki” – studenci sami decydują o przyjęciu na studia podyplomowe – w grupie badanej na pewno stosunkowo często pojawiają się osoby o takich proaktywnych postawach zawodowych, a także potrzebujące potwierdzenia, nie tylko formalnego, kompetencji w zakresie zarządzania projektami (86%), co świadczy o bardzo istotnej roli motywacji wewnętrznej.

Analiza tych czynników, które były wskazywane najrzadziej, wykazuje, że są to czynniki instrumentalne: oczekiwanie podwyżki (36%), awansu (48%) oraz obawa przed utratą pozycji zawodowej lub nawet pracy (36%). Badani studenci mają zatem niewielkie oczekiwania operacyjne i potrzebę natychmiastowego uzyskania „nagrody”. Traktują tę specjalność jako inwestycję i wiążą z nią raczej oczekiwania długoterminowe, takie jak poprawa pozycji na rynku pracy.

Należy podkreślić, że pytanie otwarte zawarte w ankiecie zostało pominięte przez wszystkich ankietowanych, co oznacza, że lista czynników dostatecznie dobrze identyfikowała uwarunkowania ich wyborów.

Podsumowując wyniki badań, należy podkreślić, że dodatkowe formalne certyfikaty potwierdzające znajomość wybranej metodyki zarządzania projektami (tu PRINCE2) są inwestycją uczestnika w dalszą karierę. Studia są podejmowane ze względów legitymizacyjnych i zdecydowanie bazują na motywacji wewnętrznej, tzn. potrzebie stawiania sobie wyzwań i sprawdzania się. Mniej ważne jest spełnianie oczekiwań innych, np. przełożonych. Dominuje motywacja wewnętrzna, a oczekiwanie korzyści wynika nie z potrzeby uzyskania natychmiastowej instrumentalnej nagrody w postaci podwyżki, ale nagrody niematerialnej w postaci osiągnięć, wyzwań, satysfakcji, a także legitymizacji posiadanej wiedzy.

PODSUMOWANIE

W ostatnich latach nastąpił rozwój studiów podyplomowych w Polsce, a zarządzanie projektami stało się tym obszarem wiedzy, w którym doskonalenie kwalifikacji poprzez udział w takich studiach stało się popularne. Dlatego problematyka kształcenia, w tym kształtowania programów, uwzględniania oczekiwań słuchaczy, nawiązywania współpracy międzyorganizacyjnej z ośrodkami certyfikującymi i szkoleniowymi jest ważna, wymaga analiz i badań empirycznych.

W artykule skoncentrowano się na specyficznej dla zarządzania projektami sferze standaryzacji wiedzy w postaci standardów metodycznych i systemów certyfikacji oraz ich miejsca w programach studiów podyplomowych. Uwarunkowania decyzji organizatorów studiów dotyczących struktury programów, a także decyzji podejmowanych przez uczestników, w tym dotyczących dodatkowych inwestycji czasowych i finansowych, wskazują na wielość i różnorodność czynników. Prezentowane badania miały wiele ograniczeń, jednak wskazują na potrzebę ich kontynuacji, w tym rozszerzenia zakresu o inne polskie ośrodki akademickie. Interesujące byłyby też analizy komplementarne, prowadzone wśród tych studentów, którzy nie są zainteresowani uzyskiwaniem certyfikatów.

PIŚMIENNICTWO

- Blomquist T., Söderholm A.** 2002. How project management got carried away, in: Beyond project management: new perspectives on the temporary-permanent dilemma. Red. K. Sahlin-Andersson, A. Soderholm. Liber, Malmo, 25–38.
- Bredillet C.N.** 2003. Genesis and role of standards: theoretical foundations and socio-economical model for the construction and use of standards. *Inter. J. Proj. Manag.* 21(6), 463–70.
- Crawford L.** 2004. Professional associations and global initiatives, in: Wiley guide to managing projects. New York, Wiley & Sons, 1389–1402.
- Hällgren M., Nilsson A., Blomquist T., Söderholm A.** 2012. Relevance lost! A critical review of project management standardisation. *Inter. J. Manag. Proj. Bus.* 5(3), 457–485.
- Hodgson D. Cicmil S.** 2006. Are projects real? The PMBOK and the legitimization of project management knowledge, in: Making projects critical. Red. D. Hodgson, S. Cicmil. New York, Palgrave Macmillan, 29–50.
- Kozłajda A.** 2011. Zarządzanie projektami IT. Przewodnik po metodykach. Gliwice, Wydaw. Helion, 360.
- Kozarkiewicz A.** 2012. Zarządzanie portfelami projektów. Warszawa, Wydaw. Profesjonalne PWN, 268.
- Kozarkiewicz A.** 2015. Relacje instytucjonalne i procesy profesjonalizacji w kształceniu menedżerów projektów. *Folia Pomer. Univ. Technol. Stetin., Ser. Oeconomica* 319(79)2, 119–126.
- Łuczewski M., Bednarz-Łuczewska P.** 2012. Analiza dokumentów zastanych, w: *Badania jakościowe. Metody i narzędzia. T. 2.* Red. D. Jemielniak. Warszawa, Wydaw. Nauk. PWN, 163–188.
- Metodyki zarządzania projektami. Biblioteka Project Managera.** 2011. Red. M. Trocki. Warszawa, Bizarre, 365.
- Nowoczesne zarządzanie projektami.** 2013. Red. M. Trocki. Warszawa, PWE, 468.